

6. Клименко Н.Ф. Назви знарядь / Н.Ф. Клименко // Українська мова: Енциклопедія. – К.: Українська енциклопедія, 2000. – С. 364-365.
7. Клименко Н.Ф. Система афіксального словотворення сучасної української мови / Н.Ф. Клименко. – К.: Наукова думка, 1973. – 189 с.
8. Мурзіна Л.А. Словотвірна категорія інструментальності у її зв'язках із синтаксичною структурою мови / Л.А. Мурзіна // Мовознавство. – 1996. – №2-3. – С. 64-67.
9. Олексенко В.П. Словотвірна категорія інструменталія як категорія непредикатного типу / В.П. Олексенко // Функціонально-комунікативні аспекти граматики і тексту: Збірник наукових праць, присвячений ювілею доктора філологічних наук, професора, академіка АНВШ України, завідувача кафедри української мови ДонНУ Загнітка Анатолія Панасовича. – Донецьк: ДонНУ, 2004. – С. 133-147.
10. Родіна Л.О. Суфіксальний словотвір іменників у сучасній українській мові / Л.О. Родіна // Словотвір сучасної української літературної мови. – К.: Наукова думка, 1979. – С. 57-170.
11. Сніжко Н.В. Словотвірні моделі української виробничої лексики / Н.В. Сніжко // Методичні читання «Словотвірна та семантична структура української лексики», присвячені пам'яті засновника дериватологічної школи на Україні проф. Івана Ковалика: Тези доповідей. – Львів: ЛДУ, 1991. – С. 94-95.

Людмила Лузанова
(Ізмаїл, Україна)

ПЕРЕКЛАДАЦЬКІ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЯК ЗАСІБ ДОСЯГНЕННЯ АДЕКВАТНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Переклад не можна зрозуміти і дати йому наукове визначення без урахування його соціальної природи та суті. Він не може виникнути, існувати і функціонувати поза суспільством. Переклад – неподільна частина духовної культури кожної країни і її народу. Переклад з'являється в певну історичну епоху, існує на певному етапі історичного розвитку та трансформується разом зі змінами суспільних, культурних та інших традицій [8, с. 10].

В перекладацькій діяльності особливої значущості набувають інструменти, які перекладач збирається використати, щоб виконати адекватний переклад тексту.

Відмінності в системах мов і правилах використання мовних одиниць постійно створюють визначення проблеми в процесі перекладу, внаслідок чого перекладач вимушений вдаватись до перетворень, що називаються перекладацькими трансформаціями.

При перекладі перекладач, отримавши оригінал, проводить ряд операцій, і в результаті створює текст перекладу. Дії перекладача при цьому можна порівняти з системною роботою: «на вході» – оригінал, «на виході» – текст перекладу. Іншими словами – це перетворення або трансформація оригіналу в текст перекладу. На цьому і ґрунтується трансформаційна теорія перекладу.

Розглядаючи формальні одиниці оригіналу й перекладу, як взаємозалежні трансформи (структури, які перекладаються), теорія перекладу тим самим відводить важливе місце порівняльному вивченню різномовних форм, між якими можуть установлюватися відносини перекладацької еквівалентності. Це допомагає створити теоретичну базу для опису системи перекладацьких відносин двох конкретних мов, що становить одне з головних завдань перекладацької діяльності. Також стає можливим опис у термінах трансформації самого процесу перекладу. При зіставленні вихідних і кінцевих форм перекладацьких перетворень, можна виявити різні типи трансформації при перекладі, які надають перекладачу знання про так звані «перекладацькі прийоми», які широко використовуються під час перекладу [9].

Головна мета перекладу – досягнення адекватності. Адекватний, або як його ще називають, еквівалентний переклад – це такий переклад, який здійснюється на рівні, необхідному і достатньому для передачі незмінного плану змісту при дотриманні відповідного плану вираження, тобто норм мови перекладу [5]. Саме для цього при перекладі використовуються перекладацькі трансформації.

Зважаючи на це, переклад, яким би адекватним він не був, завжди є трансформацією в широкому розумінні цього терміна. У вузькому значенні перекладацька трансформація є перетворенням, модифікацією форми, або змісту й форми, зокрема, з метою збереження відповідності комунікативного впливу на адресатів оригіналу й перекладного тексту. Такі перетворення здійснюються як на підставі системних розбіжностей двох мов і є системними трансформаціями, так і через відмінність культур, онтологій двох народів, програм інтерпретації читачів оригіналу й перекладу. Останні перетворення можна назвати функціональними [10, с. 2].

Перекладацькі трансформації – перебудови, за допомогою яких здійснюється перехід від одиниць мови оригіналу до одиниць мови перекладу [6, с. 142]. З метою визначення перекладацьких трансформацій науковці обирають різні ключові слова, визначаючи їх як «прийоми логічного мислення» (Я. Рецкер), перетворення, заміни у процесі перекладу однієї форми вираження іншою (О.Д. Швейцер), міжмовні перефразування (Л. Латишев), засоби перекладу за умови відсутності словникової відповідності або неможливості використання таких відповідників з огляду на контекстуальне оточення (В. Комісаров) [10, с. 2]. Л. Бархударов цілком слушно проектував перекладацькі трансформації як міжмовні

перетворення на досягнення перекладацької еквівалентності (адекватності) перекладу попри розходження у формальних і семантичних системах двох мов [2, с. 43].

Трансформації, як відомо, є основою більшості засобів перекладу. Вони полягають у заміні формальних та семантичних характеристик мовної одиниці. Перекладач може використовувати трансформації під час перекладу різних текстів у тих випадках, коли відсутні регулярні відповідники в мові перекладу, або вони не можуть бути використаними в умовах контексту [6, с. 142].

Архіпов А.Ф. розглядає такі мотиви використання перекладацьких трансформацій:

- прагнення уникнути у мові перекладу так званих буквалізмів;
- необхідність подолати розбіжність мовних норм при оформленні речення (наприклад, розходження у керуванні дієслів або іменників);
- прагнення ідіоматизувати переклад, тобто використовувати вирази і конструкції, найбільш уживанні в українській мові у певних контекстах, ситуаціях, стилістичних різновидах текстів;
- прагнення уникнути неприродності деяких повторів, неясності і нелогічності виражень;
- прагнення уникнути словотворчих моделей, які нехарактерні для мови перекладу;
- прагнення до більш компактного варіанту перекладу;
- прагнення донести до реципієнта важливу фонову інформацію чи зняти надлишкову;
- прагнення відтворити гру слів, образність та інші стилістичні фігури, які важко перекласти [1, с. 125].

У сучасному перекладознавстві не існує єдиної точки зору щодо класифікації перекладацьких трансформацій. Українські дослідники Кияк Т.Р., Науменко А.М. та Огуй О.Д. визначають, що мовним рівням мають відповідати рівні перекладу (фонетичний, морфологічний, лексичний, синтаксичний), які пов'язані з певними типами трансформацій та пропонують наступну класифікацію трансформацій: фонетично-імітаційні трансформації, морфолого-категорійні трансформації, лексико-семантичні трансформації, синтаксично-реченнєві трансформації.

За класифікацією Бархударова Л.С. перекладацькі трансформації поділяються на такі: випущення, додавання, перестановки, заміни [2, с. 117].

Латишев Л.К. класифікує трансформації за характером відхилення від міжмовних відповідників: синтаксичні трансформації, стилістичні, морфологічні, лексичні, семантичні та змішані [7, с. 98].

Комісаров В.Н. поділяє перекладацькі трансформації на лексичні і граматичні. Основні типи лексичних трансформацій включають такі перекладацькі прийоми як транскрипція та

транслітерація. До найбільш поширених граматичних трансформацій дослідник відносить: членування, об'єднання речень, граматичні заміни (форми слова, частини мови або члена речення). Окрім цього він виділяє й третій тип перекладацьких трансформацій – це змішаний тип або, як він їх називає, комплексні лексико-граматичні трансформації. До них належать: антонімічний переклад, переміщення, експлікація і компенсація [4, с. 102].

Російський дослідник Архипов А.Ф. розділяє усі прийоми перекладацьких трансформацій на граматичні та лексико-семантичні, зазначаючи при цьому, що даний поділ є умовним, так як трансформації рідко зустрічаються в чистому вигляді і є, як правило, комплексними перетвореннями.

Можна зробити висновок, що на сьогодні існує безліч класифікацій перекладацьких трансформацій, які пропонують різні автори. Проте більшість науковців погоджуються, що всі перекладацькі трансформації поділяються на лексичні, граматичні та змішані (або комплексні).

У сучасній лінгвістиці поняття трансформації використовується як важливий засіб досягнення адекватності перекладу. Трансформація полягає у зміні формальних або семантичних компонентів при збереженні інформації та допомагає подолати існуючі лексичні труднощі у перекладі [8, с. 76].

Література:

1. Архипов А.Ф. Самоучитель перевода с немецкого языка на русский / А.Ф. Архипов. – М.: Высшая школа, 1991. – 255 с.
2. Бархударов Л.С. Язык и перевод. Вопросы общей и частной теории перевода / Л.С. Бархударов. – М.: Международные отношения, 1975. – 237 с.
3. Кияк Т.Р. Теорія і практика перекладу німецької мови / Т.Р. Кияк, А.М. Наумко, О.Д. Огуй. – Вінниця: Нова Книга, 2006. – 592 с.
4. Комиссаров В.Н. Теория перевода (лингвистические аспекты): учебн. для ин-тов и фак. иностр. яз. / В.Н. Комиссаров. – М.: Высшая школа, 1990. – 253 с.
5. Кравчук І.В. Лексико-стилістичні трансформації при перекладі художньої літератури [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/6_PNI_2011/Philologia/6_80096.doc.htm
6. Кучер З.І. Практика перекладу: навч. посібник для студ. вищ. навч. заклад. / Кучер З.І., Орлова М.О., Редчиць Т.В. – Вінниця: Нова Книга, 2013. – 504 с.
7. Латышев Л.К. Технология перевода / Л.К. Латышев. – М.: Академия, 2001. – 320 с.
8. Мамрак А.В. Вступ до теорії перекладу: навчальний посібник / А.В. Мамрак. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 304 с.

9. Михайленко О.О. Методологія перекладу: понятійно-термінологічні особливості [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://philolog.univ.kiev.ua/library/zagal/Movni_i_konceptualni_2013_43_3/083_089.pdf

10. Селіванова О.О. Нова типологія перекладацьких трансформацій (на матеріалі українсько-російського перекладу). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://selivanova.net/downloads/new%20typology%20of%20transformations%20in%20translation.doc>

Інна Мазоха
(Ізмаїл, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОГО ІНТЕЛЕКТУ МАЙБУТНІХ ПСИХОЛОГІВ

В умовах сучасного соціально-економічного, культурно – історичного та інформаційного розвитку, інтенсифікації професійної діяльності особливо гостро постає проблема вдосконалення процесу підготовки конкурентоспроможних фахівців. Рівень значущості професії для особистості проявляється в її переживаннях, пов'язаних з аналізом особистістю власної поведінки, її мотивації, діяльності. Для фахівця в галузі практичної психології важливою умовою ефективності діяльності є його власні особливості психічної організації. Психологу необхідно ефективно розбиратися в емоційній сфері людського життя: розуміти емоції і емоційну підоснову відносин, використовувати свої емоції для вирішення завдань, пов'язаних з відносинами і мотивацією, тобто володіти високим рівнем емоційного інтелекту.

На сьогоднішній день немає загальноприйнятої єдиної концепції емоційного інтелекту і його структури. Конструкти, пов'язані зі здібностями в області розуміння соціальних взаємодій і внутрішньоособистісних процесів, виявилися складні з точки зору їх операціоналізації і розрізнення з традиційними формами інтелекту. Ідея емоційного інтелекту виросла з поняття соціального інтелекту, яке розроблялося Е. Торндайком, Дж. Гилфордом, Г. Айзенком. Особливо близько підійшов до дослідження емоційного інтелекту Х. Гарднер, який описав внутрішньоособистісний і міжособистісний інтелект. Здібності, що включені їм у ці поняття, мають безпосереднє відношення до емоційного інтелекту [3].

Існує велика кількість визначень емоційного інтелекту. Рувен Бар-Он, наприклад, визначає його як «набір некогнітивних здібностей, компетенцій і навичок, які впливають на здатність людини справлятися з викликами і тиском зовнішнього середовища». Деніел Гоулман вважає, що емоційний інтелект – це «здатність усвідомлювати свої емоції та емоції